

N. JUHÁSZ TAMÁS

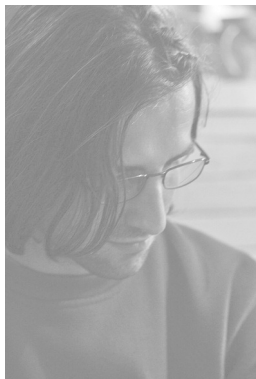
Dan Brown: Inferno, Robert Langdon visszatér

1 Vö. H. NAGY Péter, *Hamisítás és paranoia*, Opus 23, 2013/2., 62–71.

Robert Langdon visszatér Dan Brown legújabb könyvében, hogy ezúttal (is) megmentse az emberiséget. A kötet 2013 májusában jelent meg angol nyelven, és viszonylag hamar a magyar olvasók kezébe kerülhetett a Gabo Könyvkiadó jóvoltából. Dan Brown ezúttal is egy érdekesítő krimi-thrillerrel rukkolt elő, s az olvasó lényegében egy hullámvasúton érezheti magát a fordulatos cselekménynek köszönhetően. Természetesen ezúttal is egy konspiráció áll a háttérben, ahogy azt korábbi köteteiben is tapasztalhattuk (*Angyalok és Démonok*, *Digitális erőd*). A jelenlegi kötet eseményei nagyrészt Olaszországban játszódnak, így megismerkedhetünk Firenze vagy Velence (majd a történet legvégén Isztambul) kulturális hagyatékaival is, ezen belül pedig a fő irányvonalat Dante Alighieri *Isteni színjátéka* szolgáltatja. Sajnálatos módon sok esetben ez csupán alibizmus a szerző részéről, hogy feldobja a történeteket. Viszont remekül működteti azokat. Robert Langdon eddig jeles szimbólumkutatónak ismerhettük meg a történetekből, ezúttal inkább (irodalom)történészként „tevékenykedik”, ez viszont nem hátrány abból a szempontból, hogy ő válik az idegenvezetőnké az *Inferno*ban.

A kötet elején mindjárt olvashatjuk a már megszokott „tényekre” vonatkozó passzust, amely bár hitelesíteni próbálja a regény cselekményét, de már alapvetően egy konspirációkkal teli világba kalauzolja az olvasókat. És az összeesküvés-elméletek napjainkban igencsak „közkedveltek”.¹ Másfelől ezeket a „tényeket” nem szabad készpénznek vennünk, mivel a szerző ezenkívül is megpróbál játszani az olvasókkal, és megtéveszteni minket. Erre remek példa, hogy a 337. oldalon azt olvashatjuk, hogy az egyik szereplő (Sienna Brooks) azzal téveszti meg a tömeget, hogy rámutat az egyik épületre, majd elkiáltja magát, hogy valaki öngyilkos akar lenni. A tömegpszichózis természetesen remekül beválik, és az emberek elkezdik nézni az épületet, így hőseink nyugodtan be tudnak jutni abba a templomba, ahol Dantét megkeresztelték. Talán pont az ilyen fogásoknak köszönhető az, hogy Brown könyvei ennyire közkedveltek.

A konspirációs elméleteken túlmutatva azonban vannak olyan aspektusai a regénynek, amelyekre érdemes lenne odafigyelnünk. A történet legelején megtudhatjuk, hogy Robert Langdon egy lövésnek köszönhetően koponyasérülést szenved, ennek következtében retrográd amnéziában szenved (később kiderül, hogy mesterségesen hozták létre benzodiazepin segítségével – ez a vegyület törli a rövid távú memóriát, mielőtt bevésoódhatne). A retrográd amnézia az amnézia

egy olyan fajtája, ahol az adott beteget egy súlyosabb trauma vagy egyéb fejsérülés ér, ennek következtében nem emlékszik az adott balesetre, illetve az ahhoz kapcsolható eseményekre sem. Ritkább esetekben ez kihatással van a hosszú távú memóriára is. A retrográd amnéziának két kimenetele lehet: elsőként tehát visszatér az emlékezet (hipnózis vagy különféle „kulcsok” segítségével), másodrészt (vagyis másik végletként) pedig az elme véglegesen zárolja a traumát vagy sokkot okozó emlékképeket. Langdon (és vele együtt az olvasó is) tehát olyan helyzetbe kerül, hogy kénytelen újra megismerni az eseményeket, amelyek már egyszer megtörténtek. Az idő pedig egyre fogy, hogy szereplőnk megakadályozza a „pokol” eljövételét. Dan Brown dramaturgiailag ezúttal is profi munkát végzett, ugyanis ennek köszönhetően megnöveli a paranoid faktort az olvasóban, és mi magunk se tudjuk eldönteni, hogy ki az, akiben megbízhat szereplőnk, és ki az, akiben nem. „Az amnézia egyik mellékhatása az enyhén paranoid bizalmatlanság.” (388.)

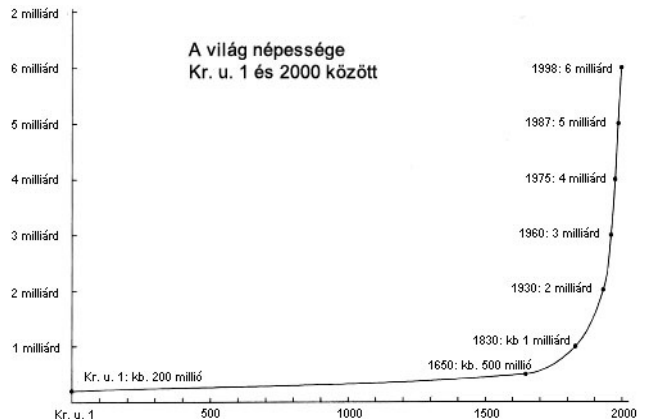
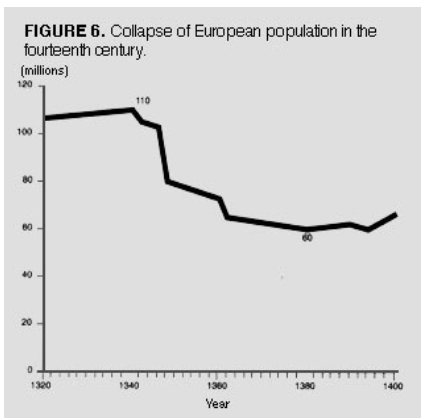
A regényben van egyébként egy (viszonylag) rejtett (nek nevezhető), az e-bookokat érintő „reklám” is.² Ez a mai világban teljesen érthető lépés volt a szerző részéről is, akárcsak az, hogy megemlíti a Dante munkájából készült adaptációkat (még a videojátékokat is). A 325. oldalon olvashatjuk Langdon gondolatát, miszerint: „fel kéne hagynom a bőrkötéses könyveket illető sznobériámmal, emlékeztette magát. Az e-könyveknek is van létjogosultságuk.” Mielőtt még valaki azt hinné, hogy az e-könyvek megjelenésével visszaszorulnának a klasszikus könyvek, nyugodtan elmondhatom, hogy ez nincs így. Ha beletekintենék a statisztikákba, akkor láthatnánk, hogy inkább „növekedő” tendencia mutatkozik a nyomtatott könyvek vásárlásában.

Az *Inferno* fő irányvonalát egy bioterrorista fenyegetés adja meg. Bertrand Zobrist, egy víruskutató titokban, a Konzorcium³ védelmében elkészíti a világ legveszélyesebb vírustörzsét, csak azért, hogy azt kienvedve csökkentse az emberi populációt. „A legtöbb ragályos betegség túlnépesedett, meleg égövi környezetben tud gyorsan terjedni.”⁴ (377.) Ha belegondolunk a dologba, van némi ráció ebben a gondolkodásban. Ahhoz, hogy építhessünk valamit, előbb pusztítanunk kell. Most akkor vázoljunk fel két grafikon, s ejtsünk szót a következményekről.

2 Langdonék kutatásuk során nem találnak nyomtatott *Isteni színjátékok*, így aztán egy hölgy iPhone-ját kölcsönkérve keresik ki a szükséges passzust.

3 A Konzorcium egy olyan „vállalkozás”, amely világ-szintű dezinformációkat készít. A regény példaképpen megemlíti az 1947-es UFO hoaxot (Roswell), vagy az Iraki tömegpusztító fegyvereket.

4 A vírusok és baktériumok globális mértékkel sokkalta veszélyesebbek, ha minél hosszabb a lappangási idejük. Rövidebb lappangási idő esetén hamarabb karanténba lehet zárni az adott zónákat, s ellenlépéseket tenni a fertőzések megakadályozását illetően.

5 „Mire a városi előjárók felismerték, hogy a patkányok hurcolják be a kórt, már késő volt, de Velence még kiadott egy dekrétumot, mely szerint minden érkező hajónak a nyílt tengeren kell horgonyoznia teljes negyven napig, és csak azután engedélyezik a kirakodást. A negyvenes szám – olaszul quaranta – e gyászos emlékét mindmáig őrzi a karantén szó.” (431.)

6 túlnépesedési elmélet.

Az első grafikonon láthatjuk a pestises megbetegedések utáni Európa populációjának számaadatait – Itália kereskedő városállamai is nagyon megtizedelte ez a betegség.⁵ A sötétnek nevezett középkor után jött a reneszánsz, amely lényegében a betegség lecsengését követően kezdődött. Mi okozta a kulturális fejlődést? Lényegében az, hogy a halottak számával a túlélő közösségekre több erőforrás, táplálék jutott, így aztán másra tudták erejüket (és energiáikat) felhasználni. Természetesen (ahogy a nagyobb háborúkat követően lenni szokott) a népesség a későbbiek során jelentős növekedésnek indult, amely napjainkra exponenciálisan megugrott. Most pedig nézzük meg a második ábrát, amelyen láthatjuk, hogy az 1600-as éveket követően milyen drasztikus módon megugrott az emberi populáció száma (itt Brown játékba hozza a malthusianizmust is⁶). Ezzel együtt természetesen ugyanilyen mértékben szükségeltetik élelmiszer, üzemanyag, nyersanyag, azaz a természeti források kihasználtsága. Éppen ilyen irányban növekszik a szennyezettség mértéke is. Az ember egyértelműen az önpusztítás útját járja. Logikus következtetés (ahogy a regényben is mondják), hogy az ekkora populációt a bolygónk egy idő után már képtelen lesz eltartani, ergo össze fog omlani. A regény szerint hiába a WHO (World Health Organization – Egészségügyi Világszervezet) igyekezete, hogy óvszereket (fogamzásgátlókat) osszon szét a harmadik világ országaiban (AIDS megelőzés és népességszabályozás), ha bizonyos vallási körök azt az ördög „eszközének” tartják. Közel az apokalipszis fajunk számára. Morális kérdésként fel is teszi Robert Langdonnak a kérdést, hogy ha nála lenne a piros gomb, amivel kiszabadíthatná a vírust, akkor mit tenne. Megölné az emberiség felét, hogy a másik fele túlélhesse a jövőt, vagy nem nyomná meg, aminek az lenne a folyománya, hogy kihal az egész fajunk. Elgondolkodtató kérdés, igaz?

Később kiderül (elsőre talán ellentmondásosnak tűnhet), hogy Zobrist azért akarja redukálni a populációt, hogy azzal elősegítse a transzhumán (és/vagy poszthumán) kor eljöttét. A férfi génebésszettel foglalkozott, s az volt a célja, hogy genetikailag egy intelligensebb, erősebb, ellenállóbb szuperembert hozhasson létre. „Az embernek a technológia felhasználásával túl kell lépnie az emberi test gyengeségéből adódó korlátokon.” (418.) Ez pedig lényegében nem más, mint az evolúció mesterséges felgyorsítása. Adalékként megtudhatjuk a regényből azt is, hogy már az 1940-es években a náci tudósok kezdetleges kísérletekbe fogtak, amit eugenikának neveztek. Ez a szó ismerős lehet a *Star Trek* sorozatok (és filmek) rajongóinak, ahol a létrehozott szuperegyedek megpróbálták igába hajtani a Földet, és annak lakosságát, azonban sikeresen megfékeztek őket. Csupán néhányan tudtak elmenekülni a bolygóról, az SS Botany Bay fedélzetén – legismertebb eugenikus alakunk pedig nem más, mint Khan.

Zobrist vírusa azonban nem okoz halált, hanem csak meddővé teszi a világ populációjának egyharmadát. A vírus hatása „nagyjából olyan, mint egy recesszív géné... amelyet továbbadnak az utódoknak, de csak egy kis százalékukban válik dominánssá” (623.), azaz a

„transzhumanista fekete halál” (a vírus neve egyébként Inferno) elégé válogatós, s bár mindenkit megfertőz, nem mindenkinél okoz meddőséget. Tehát egy olyan vírusról beszélünk, amely genetikai szinten „betegíti” meg hordozóját.⁷

A regényben van egy magyar utalás is, mikor hőseink Isztambulban járnak az „elsüllyedt palotában” Liszt Ferenc *Dante szimfóniáját* játssza a helyi zenekar. (573.)

Dan Brown szokásához híven a történet legvégét ügyes cselvetésekkel és árulásokkal teszi még érdekesebbé, de ugyanakkor nagyon ügyesen felépített csavarokkal dolgozik, s így az olvasó sem fogja elveszíteni a fonalat. Ugyanakkor ezúttal meglép egy igencsak váratlan fordulatot. De, hogy az mi, azt már a kedves olvasóra bízom, hogy megtalálja pandora szelencéjének kulcsát.

7 Egy DNS-t módosító vírusvektor, amely képes a levegőben terjedni.

Húrsátor, Lendva, 1998

